

15 L'OPINIÓ

Apunts sobre la solidaritat interregional

En un recent programa d'una televisió catalana, un expert en economia va exclamar, referint-se a les restants Comunitats Autònomes: "Ens obliguen a ser solidaris però tots sabem que la solidaritat és voluntària!". Dos dies després, un diari de dretes de Madrid informava que "les Illes Canàries, Madrid i les Illes Balears paguen el dèficit de les pensions de la resta de Comunitats Autònomes" S'endevinava que aquest era el cas de Catalunya: el text precisava immediatament aquest aspecte. Dues contribucions recents a l'esclariment d'un important conflicte polític actual.

La solidaritat amb les víctimes del tornado d'Haití és una actitud i un comportament voluntari tal com ens recorda l'humorista Forges en les seves vinyetes: "¡No te olvides de Haití!". La solidaritat voluntària, puntual, es posa en funcionament quan es produeixen catàstrofes visibles, com ara fa cinquanta anys amb motiu de les inundacions del Vallès, a Catalunya.

Ara bé, existeixen altres formes de solidaritat organitzades institucionalment com, per exemple, el sistema de pensions a Espanya, que finança les jubilacions a pagar en cada període amb les quotes dels actius en l'economia durant el mateix període i amb independència del lloc de residència dels uns i dels altres. Una conseqüència d'aquesta modalitat de finançament és que en un any determinat, donat que la distribució geogràfica de cotitzants i de jubilats difereix, quan s'agreguen per Comunitats Autònomes las quotes que paguen els primers i els ingressos que reben els jubilats, unes Comunitats tenen superàvit i altres dèficit. Ara bé, com és patent, els superàvits i els dèficits esmentats no expressen res significatiu sobre l'equitat del sistema de pensions ni tampoc sobre l'equitat del finançament de les Comunitats Autònomes.

El sistema sanitari a Espanya és també una forma de solidaritat organitzada institucionalment, ja que no està organitzat con un conjunt d'assegurances privades amb quotes corresponents als diversos nivells de risc específics dels diferents col·lectius. El sistema constitueix una forma de socialització del risc i dóna lloc també a que si es calculen les quotes que es paguen i les prestacions que es reben en cada període, unes comunitats presenten superàvit i unes altres dèficit.

Així doncs, les reflexions anteriors haurien d'incloure a eliminar pensions i sanitat del debat sobre la solidaritat interregional a Espanya. No són rellevants per analitzar la solidaritat interregional. En sentit contrari, la distribució de la despesa pública en educació -que es finança amb impostos- sí pot evidenciar l'existència de possibles i significatives diferències en la distribució territorial de la despesa en educació.

Els drets individuals que es corresponen amb el nivell de desenvolupament econòmic actual estan relacionats amb l'accés als recursos bàsics, al poder i al saber. En el futur ja veurem. Existeixen -perquè així ho reconeixem social i políticament una majoria de ciutadans- un dret a la llibertat, limitat per la mateixa llibertat dels altres, un dret a la salut i un dret a l'educació però, contràriament -per posar un exemple rellevant a Espanya- no hi ha un dret equivalent d'accés a l'AVE.

Dit això, és necessari destacar que les decisions estratègiques amb implicacions territorials són, òbviament, decisions polítiques i expressen relacions de poder. Això s'ha manifestat a Espanya amb la xarxa radial clàssica del ferrocarrils, amb la xarxa de carreteres i també en la configuració de la

xarxa d'autopistes i autovies així com també en els recolzaments selectius als diversos "corredors" ferroviaris de mercaderies. Aquestes preferències no tenen res a veure amb la solidaritat interterritorial i estan relacionades, bàsicament, amb els interessos dels grups dominants a Espanya que s'han consolidat amb especial força després de les privatitzacions dels governs d'Aznar. Aquests interessos i aquest poder es tradueix també en la promoció selectiva de determinades inversions públiques fora de Madrid, en la mesura que siguin funcionals pels esmentats interessos estratègics en la línia de crear el seu propi hinterland.

**Les decisions
estratègiques
amb
implicacions
territorials
són, òbvia-
ment, decisions
polítiques i
expressen
relacions de
poder**

Dit això, és lògic preguntar-se si existeix alguna xifra que sintetitzi correctament el resultat agregat final d'aquestes relacions entre Comunitats Autònomes. Alguns experts consideren que un dèficit fiscal del 8.4 per cent del Producte Interior Brut (PIB) constitueix un espoli mentre que a altres els hi sembla normal i admissible; aquestes discrepàncies no són una sorpresa.

Certament, es pot discutir a partir de quin percentatge del PIB el dèficit fiscal d'una comunitat és abusiú i injust. Per aquest motiu, sembla molt més pertinent utilitzar un principi relativament i clarament formulat com el denominat "principi d'ordinalitat" segons el qual si es considera la ordenació dels territoris segons la seva renda per habitant abans d'aplicar la solidaritat interregional aquesta ordenació no hauria de resultar modificada com després d'aplicar la solidaritat. Ara bé, aquest criteri només afecta l'ordre i no la magnitud dels dèficits; per aquest motiu és necessari establir que les Comunitats amb una renda per habitant per sobre de la mitjana no ha de tenir un dèficit fiscal positiu, és a dir, no ha de ser receptora neta de recursos.

En definitiva, existeixen aproximacions que permeten facilitar i centrar el debat actual sobre la solidaritat interregional a Espanya de forma que resulti clar de què s'està discutint realment i que permetin avançar en la clarificació del tema per tal de centrar el debat polític i ideològic.